

YEREL BASIN YÖNETİCİLERİNİN BAKIŞ AÇILARIYLA ESKİŞEHİR YEREL BASINI

Haluk Birsen¹

ÖZET

Bu çalışmada birbirini ikame eden ya da tamamlayan birden fazla medyayı gün içinde kullanma yetisine sahip izlerkitlenin haber talebini karşılamak, bu yolla ekonomik bir girdi elde etmek, elde edilen girdi ile varlığını sürdürmek zorunda olan yerel basının sorunları, Eskişehir Yerel Basını yöneticilerinin ağzından dinlenmiş ve derlenmiştir. Bu yanıyla betimleyici bir çalışma olan araştırmada amaca ulaşmak için nitelikli çalışan gereksinimi, teknoloji sahipliği ve haber kaynakları ile kurulan ilişkinin sınırları ve sonuçları üzerinde durulmuş, Gazetelerin yerel, yerel basın kavramı hakkındaki düşünceleri sorulmuş, geleceğe dönük projelerini ve hayallerini anlatmaları yapılandırılmış görüşme tekniği ile incelenmiştir.

Elde edilen veriler göstermiştir ki, kent halkının yaşadığı yere dönük aidiyet duygusunun azalması, düşük tiraj ve reklam pastasının darlığı, yerel basını ekonomik olarak güçsüzleştirmekte, bunun sonucunda teknolojik olarak ve işgücü niteliği açısından yaygın basının gerisinde kalmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Gazete, yerel basın, gazeteci, teknoloji, işgören

ESKİSEHIR LOCAL PRESS FROM LOCAL PRESS MANAGERS POINT OF VIEW

ABSTRACT

In this study, problems of local press which is trying to satisfy the news demands of audience can easily use more than one media in same day to get economic income to able to continue its own existance, were listen by own directors. To reach this aim, qualified employee needs, technology ownership and limits of relationship with advertiser topics and results were discussed, their opinions about local, local newspaper and their projects about future were asked via structured interview technics.

Results of the study shows that the decrease of individuals' state of belonging to city, low circulation, narrowness of advertisement cake is weakening the local press. As a result of this, they are falling behind the nationwide press from labor quality, and technologically.

Key Words: Newspaper, Local Press, journalist, technology, employee

¹ Yrd. Doç. Dr., Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi, e-posta: hbirsen@anadolu.edu.tr

1. Giriş

Çalışmanın ana amacı yerel basın yöneticilerinin ekonomik nedenlerle ortaya çıkan sorunlarını nasıl tanımladıklarını görmektir. Bu yanıyla betimleyici bir çalışma olan araştırmada amaca ulaşmak için nitelikli çalışan gereksinimi, teknoloji sahipliği ve haber kaynakları ile kurulan ilişkinin sınırları ve sonuçları üzerinde durulmuş, gazetelerin yerel, yerel basın kavramı hakkındaki düşünceleri sorulmuş, geleceğe dönük projelerini ve hayallerini anlatmaları istenmiştir. Görüşmeler açık uçlu sorulardan oluşan standart bir form ile anketörler aracılığıyla yapılmıştır Sorular gazete yöneticilerine yöneltilmiş, yanıtlar ses kayıt cihazları ile kaydedilerek deşifre edilmiştir.

Yerel basın Türkiye'nin yakın tarihine damgasını vurmuş, Kurtuluş Savaşının destekçisi, Cumhuriyet Kazanımlarının taşıyıcısı olmuş önemli bir kurumdur. Ancak zaman içinde gücünü ve etkinliğini yitiren yerel basın yerini önce yaygın basına ardından izlerkitlenin genişleyen medya seçkisindeki diğer kitle iletişim araçlarına bırakmıştır. Günümüz yerel basını, bir türlü artmayan tiraj rakamları ve kısıtlı reklam pastası ile izlerkitlenin medya seçkisi içinde varolma savaşı vermektedir.

Bu çalışmada, yerel basın yöneticileri ile yapılan görüşmelerle sorunların neler olduğu ve nasıl tanımlandığı ortaya konulmaya çalışılmıştır. Çalışmada nitelikli çalışan gereksinimi, teknoloji sahipliği ve haber kaynakları ile kurulan ilişkinin olası ve gözlenen sonuçları üzerinde durulmuş, gazete yöneticilerinin yerel ve yerel basın kavramından ne anladıkları, rollerini ve sorumluluklarını nasıl tanımladıkları açığa çıkarılmaya çalışılmıştır.

Medya sektörü bütünüyle ciddi bir rekabet içindedir. Gazete sektöründeki rekabet gereksinimlerin büyük bölümünü karşılayabilen en olası formülü bulma çabasıdır. Çünkü tiraj artışı, buna bağlı olarak reklam gelirlerindeki artış beklentisi talep edilen haberin, talep edilebilecek bir mecrada yayımlanması ile elde edilebilecektir. Konuya gazete yöneticilerinin gözünden baktığımızda hem türdeşleriyle, hem de haber iletme kapasitesine sahip diğer kitle iletişim araçlarıyla rekabet içinde bulunduğu görülmektedir

Gazete yalnızca bir kitle iletişim aracı değildir. Gazete bir toplumsal kurum olma özelliğine de sahiptir. Kitlelerin en temel haber kaynağı olarak gazete, haberin bireyin yaşamında kapladığı yerle doğru orantılı olarak bir kapsam ve etki alanına sahiptir (Vural, 1999: 70).

Ticari bir kurum olan gazete önce okuyucuya, sonra da reklamcıya satılmaktadır. Başlangıçta sade bir içeriğe sahip olan basın, zaman içinde geniş bir yelpazede çok sayıda okuyucuya seslenen gazete ve dergilerden fikir savunucusu basına kadar uzanan büyük bir sektör haline gelmiş ve yavaş yavaş önce bayiler aracılığıyla okura, sonrada reklam ajansları aracılığıyla da reklam verenlere satılmıştır. Rekabet, gazete ve dergi sunumunun gelişmesiyle doğrudan, iletişim için gerekli diğer araçların çoğalması ile de dolaylı olarak artmıştır. Bu değişim karşısında basın için gelişme yöntemlerini çoğaltmak profesyonelleşmek bir zorunluluk halini almış ve basın toplumun karşısına büyük medya holdingleri olarak çıkmaya başlamıştır (Guerin, 1992b: 78-79).

Serbest piyasayı savunanlar, demokrasinin gelişmesi için iktisadi piyasanın mutlaka özgür olması gerektiğini savunmaktadırlar. Bu görüşe göre piyasa ve demokrasi arasında bağlantıyı sağlayan gazetecilik ve basın, bu iddianın merkezinde yer almaktadır. Serbest piyasa vatandaşların demokratik olmaları ve sorumluluk duyarak hareket etmeleri için gerekli olan görüş farklılığını ve enformasyona ulaşma olanağını sağlayan özgür basını da beraberinde getirmektedir. Ancak bir toplumda serbest piyasa, gazetecilik ve demokrasi karşılıklı olarak birbirlerine bağımlı kurumlar olarak adeta kutsal bir üçlü oluştururlar (O'Neal, 1998: 31-32).

Geleneksel liberal yaklaşıma göre, basın toplumsallaştırılmamıştır, ama merkezi olmayan piyasa sistemi içinde çalışarak demokratik çıkarlara hizmet edebilir. Buna bağlı olarak savunulan ikinci görüşte piyasanın diğer üç kuvvetini denetleyen “dördüncü kuvvet” olarak basının hükümetleri denetlemesini güvence altına alan en iyi düzlem olduğu savunulur (O'Neal, 1998: 35).

Liberal düzenlerde gazeteye yüklenen görevler, kişi özgürlüklerini korumanın yanında, devlet çıkarlarını da gözeterek, bir denge sistemi oluştururken, baskıcı otoriter rejimlerde gazete devletin çıkarlarını gözetken bir yayın organı haline gelmektedir. Bu görüş çerçevesinde gazete; “politik, ekonomik, kültürel ve diğer her türlü konularda, haber ve bilgi vererek kamuoyunu aydınlatan ve yönlendiren günlük yayın organıdır”, şeklinde tanımlanmaktadır (Atılğan, 199: 21).

1.1. Yerel Basın

5187 Sayılı Basın Kanunu'nun 2. Maddesinde yerel basın “tek bir yerleşim biriminde yayımlanan süreli yayınlar ile haftada bir veya daha uzun aralıklarla yayımlanan yaygın ve bölgesel yayınlar”(Basın Kanunu, 2004) olarak tanımlanmıştır. Bu tanım hedef

kitlesi dar, ilgi alanı coğrafi olarak sınırlı bir habercilik anlayışının anlatmaktadır. Yerel basının üç işlevi vardır:

1. Yöneten ve yönetilen ilişkisinde kamu hizmetlerinin halka doğru ve eksiksiz bir biçimde duyurulmasını sağlamak; halk adına yönetenlerin denetimini yapmak; kamuoyu oluşumunu sağlamak.
2. Yerel yönetim ile yurttaşlar arasında köprü olarak bir iletişim kanalı olmak.
3. Eğitim işlevi aracılığıyla kentlilik bilincinin, toplumsal sorumluluk bilincinin yerleşmesine yardımcı olmak (Gezgin, 2007: 178-179).

Yerel basın, yayımladığı haberler, fotoğraflar ve ele aldığı sorunların yanı sıra kentin gereksinimleri, kentteki sosyal ve kültürel etkinliklere ilişkin aktardığı bilgilerle bireye "yaşanan yer" duygusunu, yaşadığı yerin bir parçası olduğu düşüncesini kazandırmaktadır. Günümüzde yerel basın yöre halkının kimliğini korumak, haklarına sahip çıkmak, yöreye saygın bir konum kazandırmak görev ve yükümlülüğünü üstlenmektedir (Işık, 2001: 38-43).

Özgür ve bağımsız basının demokrasi için önemli olduğu konusunda yaygın bir önkabul vardır. Çünkü demokrasilerde çok seslilik, düşünce açıklama özgürlüğü ve yönetimlerin halk tarafından denetlenmesi esastır. Demokrasi mahalle ve köylerden başlayarak, beldelerde ilçelerde ve illerde hayata geçer işlerlik kazanır. Yerel yönetimler demokrasinin temeli, başlangıç noktalarıdır. Demokrasi bilinci yukarıdan aşağı değil, aşağıdan yukarıya doğru geliştiğinde kök salar. Bu durum yerel basının gerekliliğine ve önemine işaret eder (Gürel, 2007: 173).

Bu gereklilik ve öneme karşın yerel basın ve demokrasi arasındaki ilişkiyi anlamlandırırken, ekonomi politik gerçeklikler gözardı edilmemelidir. Bölgenin ve yörenin sermaye yapısı , ekonomik olanakları, sınıfsal yapısı ve rantın kimler arasında bölüştüğü yerel basını ve onun kurumsal yapısını belirleyecektir. Yerel basın güçlü ve bağımsız bir kurumsal yapı olabildiği ölçüde demokrasinin gelişimine olanak sağlayabilecektir. Aksi bir durumda ise yerel basın rantı paylaşmanın aracı olacaktır (Kurşun, 2007: 381).

Yaygın medya, izlerkitleye düşünemedikleri erişemedikleri bir dünyayı sunarken, onların dünyasında yaşanan sorunları görmemektedir. Bu durum izlerkitleyi kendi dünyasına teklemektedir. Yerel basının işlevi ve rolü tam bu noktada ortaya çıkmaktadır. Yerel basın bireyin yöresinde yaşadığı sorunlara çözüm aramak, yardımcı olmak, bireyler arasındaki ilişkinin ve iletişimin artmasını sağlamak, yerel kamuoyunun oluşumuna katkı sağlamak, yerel yönetimleri kamu adına denetlemek ve eleştirmek görevlerini yerine getirir (Girgin, 2007: 247).

Bu nedenle yerel basını tercih edecek izlerkitlenin haber talebi de bu doğrultuda olmalıdır. Kentin, bölgenin haberlerine öncelik veren gerek duyarsa ulusal haberleri yerelin süzgecinden geçirerek sunan bir basını okuyacaktır. Dağtaş'a göre küreselleşme sürecinin etkisiyle küçülen dünyada, yerel sorunların toplumun genelini daha fazla ilgilendirmesi, batıda yerel gazetelere ve yerel haberlere duyulan ilginin artmasına yol açmıştır (Dağtaş ve Dağtaş, 2007: 14). İzlerkitlenin küresel olayların etkisini, tıpkı ulusal olaylar gibi yaşamında hissetmesi, yerel de ortaya çıkan olası sonuçların haber değeri taşıması bu karşılıklı etkiyi yaratmaktadır. Bireyin kentine, ulusuna ve yaşadığı dünyaya karşı aidiyet hissetmesi biçiminde de açıklanabilecek bu durum izlerkitlenin haber gereksinimini karşılamak için birden çok medyayı kullanmasını açıklamaktadır.

Bir açıdan vizyonu ve beklentisi geniş diye nitelendirilebilecek başka bir açıdan ilgisi dağınık ne istediğini bilmeyenler olarak nitelendirilebilecek yeni izler kitleye ulaşmayı hedefleyen yerel basın günümüzde bir endüstri kolu haline gelen basının büyük dışlıleri arasında eski teknolojisi, minicik tirajı, artan masrafları ile yaşam savaşı vermektedir. (Uçar, 1997: 33)

Yerel basının en önemli sorunlarından biri teknoloji sahipliğidir. Yerel gazeteler güncel teknolojiye zamanında sahip olamamaktadır. Teknik yetersizlikler tasarımdan, baskı kalitesi ve dağıtımına kadar çok çeşitli olumsuzluklara yol açmaktadır. Resmi ilan, reklam ve satış gelirlerinin yetersizliği, gazete matbaalarının gazete basımının dışında ek işler için kullanılmasına yol açmıştır ki, bu işler gazetenin finanse edilebilmesine yardımcı olabilmekte, ancak güncel teknolojiye sahip olabilmek konusunda yetersiz kalmaktadır. (Gezgin, 2007: 193). Şeker tarafından on ilde yapılan araştırma ofset ve webofset teknolojilerinin yerel basın tarafından kullanıldığını ortaya koymaktadır. Ancak web ofset teknolojisine sahip olunmadığı gazetelerin kurum dışında bu teknolojiye sahip başka matbaalarda basıldığı çalışmanın ortaya koyduğu bir başka gerçektir (Şeker, 2007: 319). Bu durum birim maliyetini düşürürken, gazetelerin başka kurumlara bağımlılığını artırmaktadır. İldeki webofset teknolojisine sahip matbaaların farklı seçenekler oluşturmadığı durumlarda gazetelerin farklı bir tekelle karşı karşıya kalmaları söz konusu olacaktır.

Yerel Basının en büyük ekonomik kaynağı devletin resmi ilanıdır. Standardı yüksek bir yayıncılık yapılabilmesi için yetersiz olan bu kaynağın, tamamen yok olması halinde pek azının ayakta kalabileceği kesindir. Bir zamanlar makine ile dizilen gazetelere resmi ilandan aslan payının ayrılması, mesleğe fırsatçıların doluşmasına neden olmuş, bu da yozlaşmaya zemin hazırlamıştır. Anadolu da sadece resmi ilan alabilmek için çıkan gazeteler de

bulunmakta ancak, bu durum gerçek gazetecilik ruhuna sahip kişilerce eleştirilmektedir (Uçar, 1997: 34).

Medya sahipliğindeki bu dönüşümün bir başka nedeni ise sermaye sahiplerinin protokole yakın olmak, kişisel sorunlarını daha kolay çözecek bir araca sahip olmaktır ki bu durum basını temel işlevlerinden uzaklaştırmaktadır (Gezgin, 2007: 192).

Uçar'a göre Anadolu'da görev yapan gazetecilerin çoğu meslek eğitiminden geçmiş değildir. Usta çırak ilişkisi içinde gazeteciliği öğrenip tamamen kendi becerileri ile ilerlemektedirler (Uçar, 1997: 36). Alaylı gazeteciler olarak da nitelendirilebilecek bu kişiler yine alaylı olan ustalardan öğrendikleri belkide kendi yörelerine özgün değerlerle şekillenen bir anlayışla gazetecilik yapmaktadırlar. Araştırma, sorgulama ve yazma becerisini etik değerleri ve gazetecilik geleneklerini doğru kaynaktan öğrenme ve öğrendiklerini aktarma fırsatı olmayan bu grup yerel basın için sonuçları belirsiz bir gazetecilik anlayışını ortaya koymaktadır. Buna ek olarak gelir kaynaklarının kısıtlı olması nedeniyle pek çok yerel medya kuruluşu gereksinim duyduğundan daha az sayıda işgören istihdam etmek durumunda kalmaktadır. Bu nedenle çalışanlar ağır bir iş yükü altına girmektedir. Bu durum ürün kalitesinin düşmesine neden olmaktadır (Nalcıoğlu, 2007: 199).

Bu durum çalışanların ücretlerine de yansımaktadır. Anadolu'daki, pek çok basın yayın kuruluşunda gazeteciler çok düşük maaşlarla, hatta cep harçlığıyla çalışmaktadır ki, bunların pek çoğu geçimini sağlamak için gazetecilik dışında ikinci bir iş yapmak durumundadır (Nalcıoğlu, 2007: 198). İşgören eksikliği hatta profesyonel işgücü eksikliğinin doğal sonucu olarak gazete içeriğinin niteliği düşmektedir (Gezgin, 2007: 178). Şeker tarafından 10 ilin yerel basını üzerinde yapılan çalışma, İzmir ve Bursa illeri dışında yerel basının gereksindiğinden daha az sayıda işgörenle çalışmak durumunda kaldığını ortaya koymaktadır. Aynı araştırma çalışanların %10'unun üniversite mezunu olduğuna işaret etmektedir. Çalışma sonucu elde edilen veriler iletişim fakültesi sayısındaki artışa karşın, mezunların yerel basında çalışma oranlarının çok düşük olduğunu göstermektedir (Şeker, 2007: 318).

Alaylı yerel basın çalışanları için ve yerel gazeteler için haber kalitesini yükseltme konusundaki en önemli destek yaygın basının ve haber ajanslarının Anadolu'nun çeşitli kentlerinde bürolar kurarak kendi haber ağlarını genişletmeye başlamasıdır. Yaygın basının içerik ve nitelik konusundaki beklentileri, ajansların servis ettiği haberin kalitesi kendi içinde kısır bir döngü oluşturma tehlikesi yaşayan alaylı gazeteci yetişmesi sürecine katkı sağlamaktadır. Bu nedenle ajanslar ve yaygın basının temsilcilikleri Anadolu gazeteciliğine

yeni bir boyut kazandırmıştır. Yaygın basının temsilcilikler açması yerel basın çalışanları için profesyonelliğe geçebilmek noktasında ümit olmuştur (Uçar, 1997: 36). Ajanslar ise yeni bir iş olanağı yaratıyormuş gibi görünse de gittikleri her haber ajans abonelerine servis edileceği için yerel basın kuruluşlarının daha az muhabirle işlerini yürütmeleri sonucunu doğurmakta bu da içeriği aynı gazeteler oluşması riskini yaratmaktadır.

2. Yöntem

Bu çalışmada izlerkitlenin yani birbirini ikame eden ya da tamamlayan birden fazla medyayı gün içinde kullanma yetisine sahip bireyin haber talebini karşılamak, bu yolla ekonomik bir girdi elde etmek, elde edilen girdi ile varlığını sürdürmek zorunda olan yerel basının sorunları, kendi yöneticilerinin ağzından dinlenmiş ve derlenmiştir. Araştırmada kullanılan yöntem yapılanmış (formel) görüşme yöntemidir (Karasar, 1998: 165-175). Çalışmanın amacı doğrultusunda bir soru formu hazırlanmış ve sorular yüzyüze görüşmeler aracılığıyla gazete yöneticilerine yöneltilmiştir. Bu yöntem araştırmacıya görüşmenin sınırlarını belirleme olanağı yaratmıştır. Görüşülen gazete yönetici sayısının altı olması nedeniyle veriler sayısallaştırılmamıştır. Bunn yerine yanıtlar bir araya getirilerek benzer noktalar ve görüş ayrılıkları olabildiğince yöneticilerin kendi ifadeleriyle aktarılmıştır.

Çalışmanın ana amacı yerel basın yöneticilerinin ekonomik nedenlerle ortaya çıkan sorunlarını nasıl tanımladıklarını görmektir. Bu yanıyla betimleyici bir çalışma olan araştırmada amaca ulaşmak için nitelikli çalışan gereksinimi, teknoloji sahipliği ve haber kaynakları ile kurulan ilişkinin sınırları ve sonuçları üzerinde durulmuş, Gazetelerin yerel, yerel basın kavramı hakkındaki düşünceleri sorulmuş, geleceğe dönük projelerini ve hayallerini anlatmaları istenmiştir. Görüşmeler açık uçlu sorulardan oluşan standart bir form anketörler aracılığıyla yapılmıştır Sorular gazete yöneticilerine yöneltilmiş, yanıtlar ses kayıt cihazları ile kaydedilerek deşifre edilmiştir.

Her bir gazete yöneticisinden gelen yanıtlar soru sırasına uygun olarak ard arada getirilerek derlenmiş ve incelenmiştir. Verilen yanıtlar karşılaştırılmış yanıtlardaki benzerlikler ve farklılıklar belirlenerek sonuca gidilmiştir.

Çalışmanın evrenini oluşturan Eskişehir yerel basınının 12 temsilcisinin yöneticilerine ulaşılmaya çalışılmıştır. 6 gazete yöneticisi görüşmeyi kabul ederek soruları yanıtlamıştır. Görüşmeler randevu alınarak yüzyüze yapılmıştır. Eskişehir yerel basınından vakit ayırarak soruları yanıtlayan Midas, Sakarya, İstikbal, İki Eylül, Son Haber ve Burç gazetelerinin yöneticilerinin verdikleri yanıtlar derlenmiştir. Çalışmanın hazırlanması sürecinde Midas ve Burç gazetelerinin yayın hayatı ekonomik nedenlerle sonlanmıştır. Bu

durum verilen yanıtların ve dile getirilen endişelerin haklılığını da gözler önüne serdiği için çalışmayı önemli kılmaktadır.

3. Bulgular

Küreselleşme ve ona bağlı olarak ortaya çıkan finans ve nüfus hareketliliği kentleri, kent kültürünü ve nüfus yapısını giderek değiştirmektedir. Kentler gelişme gösterdikçe daha az gelişmiş kentlerde yaşayanlar için bir çekim merkezine dönüşmektedir. Artan dinamik ve hareketli nüfus kent ekonomisini ve kültürünü hareketlendirirken, insanlar için yaşadıkları kentlerden haberdar olmak hem güçleşmekte hem de önemli bir hal almaktadır.

3.1. “Yerel” Kavramı Yerel Basın Yöneticileri İçin Ne İfade Etmektedir?

Yaşadıkları kentte olanı biteni anlatmak için çaba harcayan yerel gazete yöneticileri için yerel kavramı yaşadıkları yöreyle ilgili olanı çağrıştırmaktadır. İstikbal Gazetesi Yazı İşleri Müdürü Murat Taşkın’a göre yerel “benim şehrimde, benim çevremde, benim buradaki dünyamda neler olmaktadır?” sorularına verilecek yanıttır. Son Haber Gazetesi Yazı İşleri Müdürü Rahmi Emeç ise “yaşadığımız yöre kent, bölge olarak tanımlanmakta ve burada yaşayan farklı sosyal sınıflardan insanlar, o yöreye ait kültürel değerler bütünü” olarak nitelendirmektedir. Sakarya Gazetesi Sorumlu Yazı İşleri Müdürü Hakkı Sağlam da benzer düşünceleri paylaşmaktadır. Sağlama göre yerel mahalli demektir. O kentin yereliyle, kendisiyle ilgili konulardır.

Buna karşın Burç Gazetesinden Ramazan Çaylak daha küresel bir bakış açısıyla konuya yaklaşır yereli “genelin içinde bir bölüm, bütünün içinde bir parça” olarak değerlendirmektedir. İki Eylül gazetesinden Şaban Bağcı ise yerel kavramını sınırlarını biraz daha genişleterek “bulunduğu yere, bölgeye ait olan. O alan içerisinde düşünülen, mahalli, bölgesel” olarak tanımlamaktadır.

Konuya farklı bir açıdan yaklaşan Midas Gazetesi Yazı İşleri Müdürü Seda Gür “yerel sözcüğü her ne kadar sınırları daraltıp belirli bir alanı kapsasa da, iletişim çağında yerellik kavramı giderek azalmaktadır” demektedir.

Eskişehir yerel basınının yöneticiler yerele bakarken kenti ve kent halkını öncelemektedir. Aslında bu durum temel düzeyde böyle olmalıdır. Ancak özellikle değişen kent dokusu, nüfus yapısı ve ekonomik hareketlilik kentli bireyin ilgisini çoktan kent sınırları dışına taşımıştır. Dolayısıyla yaygın basınla aynı tezgâhta satılan, başka bir ifadeyle sadece kendi türdeşleri ile rekabet içinde olamayıp aynı zamanda yaygın medya ile rekabet içinde olan yerel basının bu ilgiyi doğru okuması gerekmektedir. Bu noktada Gür’ün saptaması

dikkat çekicidir. Bağcı'nın bölge vurgusu da aynı derecede önemlidir. Benzer bir yaklaşımı sergileyen Hakkı Sağlam "Bulduğumuz bölge coğrafi konum açısından Frig Bölgesi olarak geçiyor. Bu bölgenin içinde Eskişehir'in yanı sıra Afyon, Bilecik ve Kütahya var. Bilecik'te yayın yapmaktayız. Amacımız Afyon ve Kütahya'ya da ulaşarak bölge yayıncılığı yapmak" derken aslında bir yol ayrımına gelindiğine işaret etmektedir.

Bu yol ayrımında ki diğer seçenek ise geleneksel sınırlar için de kalmayı seçmektir. Taşkın gazete olarak böyle bir tercihte bulduklarının vurgusunu "İletişimde daha doğrusu medyada çok büyük aşamalar kaydedildi. Ülkemizdeki medya kuruluşları da bundan nasibini alıyor. Bunun en önemli göstergesi televizyonu açıyorsunuz ve yarım saatte bir bütün dünyadan haberdar olabiliyorsunuz. Aynı haberi günde neredeyse kırk sekiz defa duyma şansına sahipsiniz. Tabi bu hızlı değişim insanlarda, "Dünyada bu kadar çok olay olmaktadır ama benim şehrimden ne kadar haberdarım." merakı uyandırıyor. Yerel sözcüğü de işte bu meraktan dolayı daha popülerleştirdi ve kullanılmaya başladı. İşte bizde yerel sözcüğünden hareketle, "Benim Şehrimde, benim çevremde, benim buradaki dünyamda neler olmaktadır?" sorularından yola çıkarak yerel olaylardan haberdar etmek amacıyla yola çıkan kuruluşlarımız" sözleriyle yapmaktadır.

3.2. Yerel Basın Kendini Nasıl Tanımlıyor, Onlara Göre İşlevi Ve Sorumlulukları Nelerdir?

Yerel kavramını tanımlarken gazetecilerin önemli bir yol ayrımına geldikleri görülmüştür. Bu ayrım içeriğin sadece yerel olanla mı sınırlanacağı yoksa bölgesel, ulusal ya da küresel konuların da sayfalarda yer bulmasına izin mi verileceğini sorgulamaktadır. Gazetecilerden yerel basını tanımlamaları istendiğinde de aynı sorun ortaya çıkmakta bu yeni kavşak kafaları karıştırmaya devam etmektedir.

Örneğin Rahmi Emeç yerel basını tanımlarken, yörede yayın yapan, o yörede yaşayan insanların, onların yaşamlarını konu edinen yazılı- görsel malzemeler kullanarak onların seslerini duyurandır demekte, kent kavramı yerine yöre kavramını kullanmaya özen göstermektedir. Şaban Bağcı ise yalnızca belli bir bölgede yayımlanan ve okunan ulusal haberlerden farklı olarak yerel haberlerin ve konuların yer aldığı gazeteler ya da genel olarak bir kasaba ya da kentte yaşayan insanları ilgilendiren haberlerin yer aldığı ve o kentte yayımlanan gazete olarak tanımlanabilir yerel gazete demektedir. Bağcı da yerel sözcüğünü ve yerel basının altını doldururken bölge kavramını kullanmakta, kenti ilçeleri ve çevresiyle değerlendirmektedir.

Bölge gazetesi olmak için hareket ettiklerini vurgulayan Hakkı Sağlam yerel basın kentin basını, kente ait olan gazete şeklinde tanımlarım demektir. Sağlama göre yerel basının en büyük avantajı kent içinde yöneticilere veya halka ulaşmanın zor olmamasıdır. Böylece her konuda istihbarat gelir, o istihbaratlar da değerlendirilerek habere dönüşür. Sağlamın düşünceleri yerel basının tanımlanmasında ulusal basının bıraktığı boşluğu işaret etmektedir. Sağlam kent vurgusunu yaparken bölgeye seslenme hedefini de ifade etmektedir. Bu bölümün başında sözünü ettiğimiz yol ayrımının önemli bir işarettir.

Bu tartışmanın gazeteler tarafından yapıldığına ve ciddi fikir ayrılıklarına yol açtığına dikkat çeken Murat Taşkın “bizde yerel basın denince aklımıza gelen ilk öge şehrimizdir. Başka bir şey olması zaten düşünülemez. Çoğu zaman bu konuyu tartışırız. İçimizde bulunan üst düzey yönetici arkadaşlarımızın birçoğu yerellikten çok bölgesellikten yana tavır almaktalar. Yani Eskişehir varsa, yakınında komşu olan birçok il var ve bu illerden buralara gelmiş birçok aile bulunmakta. Bunun nedeni de Eskişehir'in sahip olduğu yaşam potansiyeli. Sırf bu sebepten dolayı burayı merak eden birçok komşu il var. İşte yönetimde bu karşıt düşünceyi savunan arkadaşlarımız, bu yüzden bölgesel yayımla birlikte daha güzel işlere imza atacağımızı savunmaktalar” sözleriyle durumu açıklamaktadır. Taşkın okuyucularıyla birebir yaptıkları görüşmelerde "Ben Eskişehir'e dair haber görmek istiyorum, beni Fenerbahçe ya da Galatasaray değil, Eskişehirspor ilgilendiriyor" denildiğini, bu anlamda yerel gazete kavramını sadece o yörenin insanın haberleri olarak değerlendirdiğini ifade etmektedir.

Midas Gazetesi Yazı İşleri Müdürü Seda Gür yerel basın, ülke gündeminden de geri kalmayarak, şehrin özelindeki haberlere öncelik veren kurumdur demektir. Yerel Basın, ulusal gazetelerde yer almayan, direkt olarak şehri ilgilendiren haberlere öncelik vererek hem şehrin dinamiklerini hem de kamuoyunu harekete geçirmelidir. Ancak bunu yaparken alanını sadece yerelle sınırlı tutulmamalıdır. Türkiye'nin en çok okunan gazetelerinin de günlük ortalama tirajlarının beş bin olduğu Eskişehir'de, yerel basın ulusal haberleri yine yerel formlara sokarak hazırlamalıdır sözleriyle bu yeni yol ayrımına ilişkin bir yol haritası önermektedir. Gür'ün bu sözleri günümüz okurunun beklentilerine ilişkin bir projeksiyon niteliğindedir. Ulusal konuları yerel formatta ele almak yani ulusal olayların yereldeki yansımalarının peşine düşmek gerektiğine dikkat çekilmektedir.

Yerel basının tanımlanması istendiğinde gazetecilerin öncelikle coğrafi sınırlarından içerik tartışmasına girdikleri anlaşılmaktadır. Gazetelerin coğrafi sınırlarını olanaklar el verdiği ölçüde genişletmek eğiliminde oldukları gözlemlenmektedir. Buna bağlı

olarak içeriğin değişmesi ve yeni hedef kitleye göre düzenlenmesi gerekecektir. İçeriğe ilişkin en önemli ayırım yerel konuların öncelikli olarak işlenmesi noktasındadır.

Murat Taşkın yerel gazetelerin sorumluluğu, şehrin gözlemlenebilmesi için ulusal gazetenin sorumluluğundan daha fazladır demektedir. Bir ulusal gazete de Eskişehir İl Eğitim Müdürlüğüne dair ya da Eskişehir İl Emniyet Müdürlüğüne dair bir haber bulamayacağına, sansasyon olmadığı sürece şehrin haberinin bu yayın organlarında yer almayacağına dikkat çekmektedir. Taşkın'a göre yerel basının işlevi insanların yaşadığı yerdeki, haberleri, olayları, sanatsal ve kültürel aktiviteleri sıcaklığına duyurmaktır. Şehrin menfaatlerini koruma ve kazançlarına katkıda bulunmak ise bir diğer yükümlülüktür. Taşkın'a göre yerel basının sorumlulukları duyurum, kentin çıkarlarını korumak ve kente katkıda bulunmaktır.

Rahmi Emeç yerel basının işlev ve sorumluluklarını, yörede, kamu yararına yayıncılık yapmak, yörenin kültürel değerlerine sahip çıkmak, gerektiğinde kamuoyu yaratmak olarak tanımlamaktadır.

Hakkı Sağlam ise yerel basının o kentte yaşayanların sözcüsü, halkın gözü kulağı olduğunu belirtmektedir. Sağlam'a göre yerel gazeteler kent kamuoyunun nabzıdır ve yeri gelir kamuoyunu kendisi yaratır.

Gazete yöneticilerine göre yerel basın duyurum, kamu çıkarlarını gözetmek, kent kültürüne sahip çıkmak ve kamuoyu yaratmakla sorumludur. Söz konusu sorumluluklar içinde yerel basının kamuoyu yaratmakla sorumlu tutulması ya da gazetecilerin böylesi bir güce sahip olduklarını düşünmesi başka bir tartışmanın kapısını aralamaktadır.

3.3. Yerel Basının Öncelikli Sorunları Nelerdir?

Yerel gazetecilik ait olduğu kentin ekonomik, sosyal ve kültürel potansiyeli ölçüsünde gelişme şansına sahiptir. Hem içerik üretimi, hem reklam geliri, hem de nitelikli tiraja sahip olmak kentin bu üç potansiyeli ile doğrudan ilişkilidir. Ekonomik, sosyal ve kültürel gelişmişlik düzeyi istenilen oranda gelişmediği sürece yerel basının kronikleşme potansiyeline sahip sorunları olması kaçınılmazdır. Eskişehir yerel basınında görev yapan yazı işleri müdürlerinden öncelikli sorunları tanımlamaları istendiğinde medya sahipliği, nitelikli eleman sıkıntısı, teknoloji sahipliği gibi başlıklar öne çıkmıştır.

Seda Gür'e göre nitelikli eleman sayısı ve haber kaynağı ile ilgili sıkıntılar önceliklidir. Yine babadan-oğula geçen gazete patronluğu ile gazetecilik konusunda yetersiz kişilerin basın-yayın organlarının başında olması gazetecileri zorlamaktadır. Diğer yandan mali sorunlar, teknolojik sıkıntılar ve reklam pastasının dar oluşu, maaşların İstanbul basını

ile kıyaslanamayacak kadar düşük olması ve 212 sayılı yasa çerçevesinde sigortalı olarak çalışan gazetecilerin azlığı yerel basının diğer sorunları arasındadır.

Murat Taşkın sorunları sıralamaya medya sahipliğinden başlamaktadır. “Açıkça söylemek gerekirse yerel basın sahiplerinin büyük bir kısmı gazeteci kökenli değil. Birçoğu matbaacıdır. Dolayısıyla en büyük sorun patronlardan kaynaklanmaktadır” diyen Taşkın bir gazete çıkıyorsa ticari bir amacı mutlaka vardır. Bunun yanı sıra, ticari düşünürken mesleki anlamda da bu mesleğe bir şeyler katmaları gerektiğini düşünüyorum. Neticede mesleki düşünce ticari düşünceden bir adım önde olmalı” sözleriyle medya sahipliğinden kaynaklanan sıkıntının nedenlerini açıklamaktadır. Taşkın’a göre bu ayrımın yapılması günümüz dünyasında giderek imkânsızlaşmaktadır. Para kazanma kaygısı ile patronlarda bazı müdahalelerde bulunmaktadır. Bu durumda yerel basını içinden çıkılmaz sorunlara sürükleyebilmektedir.

İstikbal Gazetesi Yazı İşleri Müdürü Murat Taşkın bir diğer sorunun ise eleman sıkıntısında yaşandığına dikkat çekmektedir. Çalışacak nitelikli eleman bulamamaktan yakınmaktadır. “Burada gazetecilik alanında eğitim veren bir okul olmasına rağmen bizde büyük bir eleman sıkıntısı var” diyen Taşkın “bunu Avrupa’da söylesen gülerler. İki kilometre ötede bir üniversite var fakat sen çalıştıracak kimseyi bulamıyorsun” sözleriyle içinde buldukları durumu aktarmaktadır. Bu durumun nedenlerini de sorgulayan Taşkın düşüncelerini şu sözlerle ifade etmektedir:

“Neden diye soracak olursanız çalışmak için bu bölümlerden bize talep olmuyor. Merak edip gelen öğrenci bile bir elin parmaklarından daha az durumda. Para kazanmanın çok zorlaştığı bu sektörde, öğrencinin bir noktadan başlaması gerek. Bunun içinde bu mesleğin ana mekânları buralar. Bir şeyleri en iyi öğreneceğiniz yerler burasıdır. Aslında buralara talepsizliğin ana nedeni biraz da maddi. Öğrencilerin beklediği maddi olanakları sunamıyoruz ama emek olmadan para kazanılmaz bence. Yani hayatın en iyi öğrenilebileceği mekânlar burası. Bu meslekte kimseye yarın okuldan mezun olup gidince al sana iki milyar maaşa hemen başla demeyecekler. Bedava bile yapsalar bu işi kazandıkları iş tecrübesi onlar için gelecekte inanılmaz şekilde faydalı olacaktır. İşin mutfağı burası”.

Rahmi Emeç’e göre en önemli sıkıntı ekonomiktir. Gazeteler daha çok resmi ilan gelirleri ve ne yazık ki son derece sınırlı olan özel ilan gelirleriyle yaşamaktadır. Yetmişmiş elemanın olmaması, çalışanların günümüz koşullarında sosyal ve kültürel gereksinimlerini karşılayacak ücret alamaması ise diğer sorunlardır.

İki Eylül Gazetesi Yazı İşleri Müdürü Şaban Bağcı da öncelikli sorunların ekonomik temelli olduğu düşüncesini paylaşmaktadır. Bağcı'ya göre haber kaynaklarının azlığı ve çalışanların eğitim düzeyleri diğer önemli sorunlardır.

Ramazan Çaylak yerel basındaki yetişmiş eleman eksikliği ve kurumların teknik yetersizliklerini öncelikli sorunların başında değerlendirmektedir. Bunların ardına da ekonomik sorunları eklemektedir.

Sakarya Gazetesi Yazı İşleri Müdürü Hakkı Sağlam ekonomik sorunların olduğu gerçeğini kabul ederken konuya başka bir açıdan yaklaşmakta ve resmi ilan konusunu tartışmaya açmaktadır. Sağlam'a göre Eskişehir'de resmi ilan alabilmek için çıkan gazeteler bulunmaktadır. Basın İlan Kurumu'nun Eskişehir'e gelmesinden sonra yapılan denetimler yetersizdir. Sağlam "300'ü abone olmak koşulu ile 1000 tiraja ulaşmak ilan alınması için yeterli. Ancak ilanların bu tiraja sahip olamayan gazeteler tarafından bile alınabildiğini" ifade etmektedir.

Sağlam gazete sahipliğinin de önemli olduğunu belirtmekten editoryal bağımsızlığın önemine vurgu yapmaktadır. Kendisinin bu konuda şanslı olduğunu da belirten Sağlam gazetenin hem tiraj, hem ekonomik, hem de kalite açısından üst seviyeye çıkmasının baskıyı ortadan kaldırdığına dikkat çekmektedir.

3.4. Ekonomik Sıkıntılar Gazetenin Yayınlanmasında Neleri Etkiliyor?

Ekonomik sıkıntılar yerel basın yöneticilerinin de belirttiği gibi en önemli sorunların başındadır. Kamusal sorumluluğu da bulan ticari kuruluşlar olan gazeteler, var olabilmek için reklam verene ve okura ulaşmak zorundadır. Peki, bu kaynaklardan elde ettikleri finansal girdi işlerin sağlıklı yürütmesine yetecek düzeyde değilse ne olur?

Seda Gür özellikle reklam pastasının düşük olması ve son dönemde Eskişehir'de Basın İlan Kurumunun gelmesiyle verilen cezalar, devlet yardımı alamamaları gazeteleri zor durumda bırakmıştır demektedir. Gür'e göre bu nedenle birçok gazete kapanma aşamasındadır. Bu durum gazeteleri bir seçime zorlamıştır; ya kapanacaktır ya da şartlarını düzelterektedir. Bu ekonomik problemler çalışanları da direkt olarak etkilediğini ifade eden Gür, zaten düşük olan maaşların alınamaması gazetecileri sıkıntıya sokmakta, bu da kaliteli haber sayısını düşürmektedir sözleriyle sıkıntının gözlenebilen sonuçlarını özetlemektedir.

İstikbal Gazetesi Yazı İşleri Müdürü Murat Taşkın, ekonomik sıkıntılar her şeyden önce gazetenin şeklini, daha sonrada içeriğini etkiliyor diyerek durumu kendi açısından özetlemektedir. Bunun gerekçelerini de "ekonomik imkânlarınız yeterli değilse, yeteri kadar

renkli sayfa basabiliyorsunuz, yettiği kadar hatta daha az sayıda eleman alabiliyorsunuz. Bu elemanlar tam profesyonel olmuyor da daha niteliksiz ikinci sınıf işgörenlerle çalışıyorsunuz. Bu durum gazetenin içeriğini etkiliyor” sözleriyle ifade etmektedir. Ekonomik sıkıntıların bir başka sonucu ise zincirleme reaksiyonla sıkıntıların reklama yansımaya neden olmaktadır diyen Taşkın satışımız ne kadar çoksa o kadar çok reklam alırsınız ve ilgi görürsünüz demektedir.

İstikbal gazetesi Yazı İşleri Müdürü Taşkın “aslında mahalli gazete bakımından Eskişehir şanslı bir il Türkiye’de ilk üç arasındayız. Günlük tirajın mahalli anlamda on bini aştığını düşünürseniz, ciddi şanslı bir kuruluş olduğumuzu düşünüyoruz. (Bu rakam bütün mahalli gazetelerin tiraj toplamıdır) Şu anda Sakarya ye istikbalin tirajının Eskişehir’de geçen bir tek Posta var” demektedir.

Rahmi Emeç ekonomik sorunların nitelikli eleman çalıştırmak ve daha kaliteli malzeme kullanmak konusunda etkili olduğunu ifade ederek daha fazla sayfayla okura ulaşmak mümkün olamadığından, bazı konularda ek çıkarmak için yaptığımız projeleri hayata geçiremediklerinden yakınmaktadır.

Şaban Bağcı ekonomik sıkıntılar gazetenin yayınlanmasında, gazetenin çalışanlarına insanca yaşam düzeyine ulaştırılacak bir ücret verilebilmesini de etkiliyor demektedir.

Ramazan Çaylak, öncelikli olarak, kalitenin etkilendiğini belirtmektedir. Kaliteyi sitemle sağlayabiliriz diyen Çaylak sistemli çalışmak için branşlaşmış bir ekibin kurulması gerekir demektedir. İyi istihbaratın ve haberin bu yolla çıkarılabileceğini ifade eden Ramazan Çaylak istihbaratın iyi bir habere dönüşmesi, iyi haberin gazeteye doğru yansıtılması, okunur bir gazetenin hazırlanması ekip işidir demektedir.

3.5. Nitelikli Gazete Çalışanı Kavramı Ne Demek?

Nitelikli eleman eksikliği gazete sorumluları tarafından yerel basının en önemli sorunlarından biri olarak ifade edilmiştir. Gazete yöneticilerinin kafasındaki nitelikli eleman tanımını öğrenmek için yöneltilen sorulara şöyle yanıtlar verilmiştir:

Midas Gazetesi Yazı İşleri Müdürü Seda Gür, nitelikli gazete çalışanını tanımlarken üniversitede gazetecilik eğitimi alması bir yere kadar önemli demektedir. Gür’e göre sadece teorik eğitim çok yetersiz kalıyor. Bu nedenle pratik eğitimle kendini geliştirmiş, olaylara tepkisiz kalmayan, haber kaynaklarını geniş tutan ve zamanında kullanmasını bilen, belki de en önemlisi soru sormaktan çekinmeyen gazeteciler nitelikli gazeteci olarak değerlendirilebilir.

Seda Gür Nitelikli çalışan sayısı yeterli mi sorusuna “yerel basın bu anlamda çok yetersiz kalmaktadır” cevabını vermektedir. Bunun belki de en büyük nedenlerinden biri, basın yayın eğitimi alan kişilerin yerel basını küçümsemeleri ve tek hedeflerinin İstanbul basını olmasıdır diyen Gür bu durumda da yerel basın bu işin eğitimini almamış kişilerin eline kalmıştır. Eğitim tek başına yetersiz kalsa da, bu eğitimden uzak kişilerin "ağabey" ilişkisi ile haber kaynaklarına yaklaşmaları, 'bir kalem, bir gömleğe istediğim haberi yaptırırım' düşüncesine sebebiyet vermekte bu da basına ve basın kuruluşlarına saygıyı azaltmaktadır sözleriyle nitelikli eleman eksikliğinin yol açacağı sorunları özetlemektedir.

Murat Taşkın “Ekonomik sıkıntılarının yettiği kadar hatta daha az sayıda eleman almanıza izin vermektedir” cümlesiyle başladığı sözlerini “bu elemanlar da tam profesyonel de olmuyor daha niteliksiz ikinci sınıf insanlarla çalışıyorsunuz” şeklinde sürdürmektedir. Taşkın’a göre nitelikli çalışan, piyasada kendisini temsil edebilen, bu mesleğe inanmış bu mesleği sonuna kadar götürebileceğinden emin olan, mesleğe önem veren ve basın kurallarını iyi bilen çalışandır. “Bizim kuruluştaki nitelikli insan sayısı benim istediğim gibi değil ama mevcut şartlara baktığımda ortalamanın üzerindeyiz” ifadesiyle durumlarını özetlemektedir.

Yerel basında nitelikli çalışan sayısı yeterlimi? Murat Taşkın bu soruya “Yeterli değil. Bunun nedenine ekonomik açıdan bakılmalı” diyerek cevaplamaktadır. “İstikbal gazetesinde üç Basın Yayın Bölümü mezunu, iki iktisat mezunu ve bir lise mezunu eleman bulunmaktadır. Biz gazeteyi bu kadroyla hak etmeye çalışıyoruz” diyen Taşkın “burada nitelikli insan çalıştırmak çok zor, çünkü insanların maddi beklentileriyle, bizim onlara söylediklerimiz arasında uçurum var” demektedir. Durumu bir örnekle açıklıyor “şimdi biz buraya pahalı bir makine getirdik ama insan bulamıyoruz ki onu çalıştıralım. O bir köşede paslanmakta. Ustası yok. Bu sektörde her şey insana dayalıdır.”

Nitelikli eleman eksikliğinin gazetenin içeriğine doğrudan yansıdığını ifade eden Taşkın “Haberler bizim beklediğimiz ve istediğimiz mükemmellikte olmuyor. Okuyucuya vereceğimiz nedir? Bilgi. İşte bu bilgiler yeterli sayıda olmuyor. İşte nitelikli eleman tam burada bize lazım olmaktadır. O da kolay bulunmuyor” sözleriyle nitelikli eleman eksikliğinin sonuçlarını anlatıyor.

Rahmi Emeç nitelikli çalışana ‘mektepli’ veya ‘alaylı’ olması fark etmez diyerek tanımlamaya başlıyor. Emeç’e göre çevresine duyarlı, yaptığı işe, etik değerlere saygılı ve o değerlerin çizdiği yolda hareket eden, kamu yararını gözetken, yaşadığı bölgede, ülkede ve

giderek dünyada olup biteni kavrayan, yorum getirebilen ve bunları yazıya dökabilen kişidir nitelikli çalışan.

Çalışanların ekonomik ve diğer alanlarda olanaklarının kısıtlı olması nitelikli çalışan istihdamında önemli bir engeldir diyen Emeç, bu eksikliğin gazetenin daha nitelikli olması, araştırma haber, haberin doğru ve eksiksiz sunumu gibi sorunların yaşanmasına yol açmaktadır.

Şaban Bağcı nitelikli gazete çalışanı kavramını tanımlarken gazetecilik okulunu bitirmek nitelikli gazete çalışanı olmaya yetmiyor demektedir. İki Eylül Gazetesi Yazı İşleri Müdürü mesleğinin ayrıntılarını bilmesinin yanı sıra, okuyan, sorgulayan ve gazeteciliğin bir bölümünde (örneğin sağlık alanı, çalışma alanı gibi) uzmanlaşması gerekir demektedir ve eklemektedir bu sadece muhabir veya yazı işleri, genel yayın yönetmeni ile sınırlı değildir. Bilgisayar bölümünde görevli olan çalışanlar içinde geçerlidir.

Yerel basında nitelikli çalışan sayısal olarak yeterli değildir diyen Şaban Bağcı burada özeleştiride bulunmamız gerekir. Gazetecilik okulunu bitirmiş çalışan sayımız maalesef 5 kişiyi geçmez. Diğer tarafta da gazeteciliği çalışarak öğrenen arkadaşlarımız maalesef okuma, sorgulama ve gözleme gibi sorunları var. Bunları aşamıyoruz” sözleriyle sıkıntının detaylarını anlatıyor. “Düşünebiliyor musunuz halkı bilgilendirecek, aydınlatacak ama üzerinde 'gazeteci' kimliği olan birçok kişi kendi gazetesini bile okumuyor” diyerek içinde buldukları durumu örneklendirmektedir.

Nitelikli çalışan eksikliğinin büyük sorunlara neden olduğunu ifade eden Bağcı, “haber önümüze geldiğinde bu kez bizim bu haberin detayı ve doğruluğu için araştırmamız gerekiyor. Haber birçok yönde eksik kalıyor. Diğer tarafta da gerçekten incelenmesi gereken bir haber için görevlendireceğimiz nitelikli eleman bulamıyorsun. Araştıracak, belgeleri bulacak, muhatapları bulup konuşturacak ve konunun üzerine gitmeden bilgi sahibi olacak nitelikli elamanlara ihtiyacımız var. Bu bir gerçek” sözleriyle eksikliğin gazetenin içeriğinde üzerinde yarattığı sorunlara dikkat çekmektedir.

Sakarya Gazetesi Yazı İşleri Müdürü Hakkı Sağlam gazeteciliğin bir kişilik ve yetenek meselesi olduğuna vurgu yapan "Gazeteci olunmaz, doğulur" düşüncesine katıldığını vurgulayarak nitelikli çalışanı tanımlamaktadır. “Basın-Yayın mezunu olarak bize gelen öğrenciler arasında 5N1K kuralını uygulamadan haber yazan birçok gazeteci var. Ama çok iyi köşe yazısı yazarlar da var. Derslerde okutulan gazetecilikle, hayatta uygulanan gazetecilik arasında büyük farklar var” sözleriyle bu düşüncesini açıklıyor. Sağlama göre nitelikli olmak tecrübe ile de bağlantılı. “Ben mesleğime muhabirlik yaparak başladım.

Benim yerimi dolduracak olan kişinin benim gibi yıllarını bu mesleğe vermiş, her şeyi en ince detayıyla öğrenmiş olması gerekir. Bu tecrübeler okulda öğretilen şeyler değil. Gazeteci, çalışarak, tecrübe kazanarak, öğrenerek kendisini kanıtlayabilir. Benim için nitelikli gazete çalışmanı bunu ifade eder” sözleriyle düşüncesini açıklamaktadır.

Nitelikli eleman sayısının yeterli olmadığını söyleyen Sağlam “eleman sıkıntılarının devam ettiğini ifade etmektedir. Sakarya Gazetesinin aradığı niteliklerde eleman bulamadığını belirten Sağlam bu nedenle sınav açarak seçtikleri elemanları kendilerinin yetiştirdiklerine dikkat çekmektedir.

Gazetecilikte önemli olan özel haberlerdir diyen Hakkı Sağlam ajanslar gazetecileri tembel yaptığını belirterek, bazı meslektaşlarını oturduğu yerden haber yapmakla eleştirmektedir. “Gerçekleşen bir olay üzerine rutin haberi herkes yapar. Nitelikli gazeteci özel haberler yaparak fark yaratandır. Nitelikli eleman özel haber ya da araştırma haberler yapabilen elemandır” sözleriyle sonucun eleman kalitesiyle nasıl değişebileceğine vurgu yapmaktadır.

Ramazan Çaylak gündemden haberi olan, gününü planlı olarak geçiren, işin özüne inebilen ve doğru zamanda doğru yerde olan kişidir nitelikli gazeteci demektedir ve sözlerini “Yani haber kimsenin ayağına koşarak gelmez!” ifadesiyle tamamlamaktadır.

3.6. Teknoloji Sahipliği ve Gazetecilik

Habercilik zamanla yarışı gerektirir. Bazı tanımlar haber kimsenin bilmediğidir der. İşte bu nedenle habercilikle teknoloji arasındaki ilişki hep üst düzeyde olmuş, gazeteler daha hızlı olabilmek için ihtiyaç duydukları teknolojileri kullanmak için çaba harcamışlardır. Yerel basın temsilcilerine teknoloji sahipliğinin gazete yayınlamadaki önemi ne sorusu yöneltildiğinde hız, kalite ve işlerin kolaylaşması ile içinde oldukları rekabet arasındaki ilişkiyi açığa vuran yanıtlar vermektedir.

Midas Gazetesi Yazı İşleri Müdürü Seda Gür birçok gazete hala bilgisayar sıkıntısı çekerken, çalışanlarına fotoğraf makinesi, ses kayıt cihazı temin edemezken basım tekniklerini konuşmak için çok erken olabilir sözleriyle teknolojik eksikliklerin çok temel düzeyde bile çözülemediğine işaret etmektedir. Gür, bu sorunun özellikle okuyucu açısından rahatsızlık yarattığını düşünmekte, bugün hala teknik imkânsızlıklar nedeniyle siyah-beyaz çıkan gazetelerin olduğunu ve bunların uzun süre dayanamayacağını ifade etmektedir.

Teknolojik olarak rakiplerinden geride kalmanın Basın İlan Kurumunun değiştirdiği kurullarla eskisinden daha büyük bir sorun haline geldiğini söyleyen Gür, “Eskişehir’de

günlük çok düşük tirajlarla dahi yayın hayatını bir şekilde sürdürmeye devam eden gazeteler bulunmaktadır, ancak bu durum özellikle Basın İlan Kurumu ile değişiklik göstermeye başlamıştır. Sonuçta birçok gazete çalışanın işsiz kalacağı acık olsa da, gazetelere kalite gelecektir. Bu durum da tirajlara ve okuyucu memnuniyetine direkt yansıtacaktır” demektedir.

Gür’e göre, devlet yardımını artırdığı için gazeteler teknolojik gelişmelere önem vermeye başlamıştır. Web-ofset tekniği ile basılan gazetelerin daha büyük pay almaları nedeniyle gazetelerin bu tekniğe geçmeye başlamışlardır.

Murat Taşkın, “teknoloji çok çabuk geliyor. Bu alanda da teknoloji kullanımı olmazsa olmazlardan birisidir. Bizde bu duruma ayak uyduramadığımız için geri kalmış durumdayız. Uygulayan bir adım öne geçiyor” sözleriyle teknolojiye verdiği öneme vurgu yapmaktadır. İstikbal Gazetesi Yazı İşleri Müdürüne göre teknoloji günü gününe takip edilmelidir. Teknoloji alanında zamanında uygulamaya geçilmediğinde rakiplerin gerisinde kalınır.

Taşkın içinde buldukları durumu örneklendirirken “Sonuç ortada, bugün Sakarya Gazetesi altı sayfayı renkli çıkarmaya başladı. Bunun hemen ardından bizde altı sayfa renkli basım yapmaya başladık. Rekabet var ama bizden başka üçüncü bir gazete yok böyle yapan” demektedir ve nedeni maddi kaynaklılık ve teknoloji yetersizliğidir demektedir. Taşkın’a göre bu rekabette öne geçmek okuyucu nazarında saygınlık ve tiraj kazandırmaktadır.

Rahmi Emeç Eskişehir’deki gazetelerin büyük bölümünün ‘düz ofset’ diye adlandırdığı bir baskı tekniği kullandığını, basılan sayfaların tabakalar halinde çıkarak, ‘kırıcı’ denilen çalışanlar tarafından kırılıp iç içe geçirildikten sonra katlanıp dağıtım şirketine gönderildiğini anlatmaktadır. Emeç’e göre bu yol, ekonomik nedenlerle henüz terk edilememiştir. Bu yöntem yerine web kullanılmış olsa, günün daha büyük bölümü okura yansıtılabilecektir. Zamandan çok önemli tasarruf yapılabilir. Bu gazetenin niteliğine de yansıtacaktır.

Bu rekabette geri kalmanın en önemli sonucunun her şeyden önce, gazeteyi dağıtım şirketine yetiştirmek için baskıya erken girmek durumunda kalmak olarak açıklayan Emeç, gazetenin dağıtımına geç gitmesinin ‘para cezasını’ gerektirdiğine dikkat çekmektedir. Emeç “erken baskıya girdiğiniz için de günün geç saatlerinde gelişecek bir olayı haberleştirme olanağınız yoktur. Bu da, okura ilettiğiniz haberlerin çeşitliliğini ve zenginliğini düşürecektir. Okur, karşılaştırma yaptığında tercihini sizden yana kullanmayacaktır. Teknolojinin geri olması ‘emek yoğunluklu’ bir işi gerektirecektir. Zaman kaybınız çok fazla

olacaktır” sözleriyle teknolojik olarak rakiplerin gerisinde kalmanın yarattığı sorunları özetlemektedir.

Şaban Bağcı, teknolojinin iyi olması öncelikle basım anlamında kaliteli bir gazete çıkmasını sağlar. Sonra istediğin tirajı zamanında basabilme olanağım olur diyerek teknolojinin önemini açıklamaktadır. Bağcıya göre teknolojiye sahip olmanın getirdiği en önemli kazanç zaman, zamanınız varsa düşündüğün ekleri çıkarabilirsiniz. Ama sahip olunan teknoloji çok eski ise var olan tirajı basmakta zorlandığın gibi matbaada başka bir basım işi yapılamamaktadır.

Zaman faktörünün önemini vurgulayarak teknolojiye sahip olmanın avantajlarını anlatan Hakkı Sağlam “biz web-ofset teknolojisini kullanıyoruz. Bu teknoloji sayesinde biz 00.01’de baskıya gitmekteyiz. Türkiye’de bizden başka bu saatte baskıya giden bir gazete yok” örneğiyle soruyu yanıtlıyor. Sağlam’a göre teknoloji şu anda her konuda ön plandadır. Teknolojiye ayak uyduramayan sadece gazete değil her kurum gerilemeye hatta yok olamaya mahkumdur.

Ramazan Çaylak “bir gazete çıkarmak o kadar kolay değil. Hele günümüzde, her gazete haberi ilk yayımlama telaşı içine girmiş durumda. Bu da ister istemez teknolojiyi takip etmenize neden olmaktadır. Şu an gazeteciler hala filmli makineler kullansalardı gazeteyi çıkarmak istendiği kadar hızlı olmazdı” demektedir. Matbaa yeni olursa gazete kaliteli çıkar, ama günümüzde kaliteye önem veren yerel basın kuruluşu parmaklarla sayılacak kadar az sözleriyle bir eleştiride bulunmaktadır.

3.7. Yerel Basın ve Haber Kaynakları Etkileşimi

Ekonomik sıkıntılar, personel eksikliği, yeni teknolojiye sahip olamamanın yarattığı sıkıntılar önemli ise de asıl tartışılması gereken konu haber kaynakları ve onlara erişmektir. Haber çoğu zaman içinde insan olduğu için, bizi, çevremizi doğrudan ilgilendirdiği için, bize bizi anlattığı için talep edilir. O nedenle insana yani haberin kaynağına erişebilmek, ondan doğru bilgiyi alabilmek her şeyden daha önemlidir. Haber kaynağı için hangi habere nasıl konu olduğu önemlidir. Yaygın eğilim hoş giden, başarıyı anlatan ya da kaynağın mağduriyetini anlatan habere konu olmaktır. Ancak bu her zaman böyle olmaz. Kaynağın haberin hangi tarafında yer alacağı konu olduğu olayla ilgilidir. Buna resmi kurumlar, buralarda çalışan yetkililer ve bürokrasi de eklendiğinde haber yapmak zor uğraştırıcı bir iş olup çıkmaktadır.

Gazeteciler haber kaynaklarına erişmekte sıkıntı yaşıyor mu sorusuna Midas Gazetesi Yazı İşleri Müdürü Seda Gür “özellikle muhabirler sıkıntı yaşıyor” cevabını

vererek ve eklemektedir, “birçok haber kaynağı, karşısında muhabir olduğunda onu dikkate almamaktadır”. Gür bu sözleriyle kaynağın duyduğu kaygı ve güvensizlikle haber yapım sürecinin başladığına işaret etmektedir. Haberciye duyulan güvensizlikten kaynaklanan sıkıntıların dışında da sorunlar olduğuna dikkat çeken Gür, Bir kurumda, basın halkla ilişkiler müdürlerinin, daire başkanlarının dahi, konuşmaya yetkilerinin olmadığını söylemeleri gibi sorunlarla, bürokrasi ile karşılaştığını ifade etmektedir.

Haber kaynaklarından gelen baskıların yerel basında sıkça karşılaşılan bir durum olduğunu söyleyen Gür bu durumun en büyük sebeplerinden biri reklam endişesidir demektedir. Her ne kadar Eskişehir, büyük şehir desek de, reklam pastası birkaç kişinin elinde diyen Gür bu nedenle bir kişi hakkında olumsuz haber yapmamız, bir anda birçok iş kolundan reklamın kesilmesi anlamına geliyor diyerek sıkıntının kaynağını göstermektedir. Doğrudan söylenmese de, oto sansür uygulamaya zorunlu kalabildikleri özeleştirisini yapan Gür, devlet kurumları ve siyasi partiler ile ilgili haberlerde ise daha çok muhabirlerin baskılara maruz kalabildiklerini ifade etmektedir. Bu konumdaki haber kaynaklarının karşısındaki muhabirden çok gazetenin veya televizyonun sahibi veya genel yayın yönetmeni ile görüşmeyi tercih ettiğine dikkat çeken Midas Gazetesi Yazı İşleri Müdürü “Bu durum karşısında birçok muhabirin haberi çöpe gidmektedir. Muhabir bir süre sonra haberin yayınlanmayacağını bildiğinden hiç üstüne gitmeyip, basit haberlerle gününü kurtarmaya çalışıyor” diyerek bir başka özeleştirisi daha yapmaktadır.

“Haber kaynaklarından baskı uygulayanlara, isimlerini vermeden genel nitelermeleriyle sıralar mısınız” sorusuna işadamları, devlet kurumlarının yöneticileri, siyasi partiler diye cevap veren Gür seçim döneminde devlet kurumu yöneticileri ve siyasi partilerin sıralaması yer değiştirdiğini belirtmektedir. Seda Gür işadamları açısından en büyük baskının, reklam vermeme tehdidi olduğunu, diğer kaynaklardan ise dava açma ya da tehdit etme yöntemiyle baskı geldiğini kayda geçirmektedir.

İstikbal Gazetesi Yazı İşleri Müdürü Murat Taşkın haber kaynaklarına erişmekte bir sıkıntı yaşamadıklarını bu tür şeylerin çok eskilerde kaldığını belirtmektedir ve eklemektedir artık haber kaynaklarından da sıkıntı yaşanmıyor. Bürokratların birçoğu artık açıklama konusunda sıkıntı yaratmamaktadır. Artık bu hususta herhangi bir sıkıntı yok demektedir.

Haber kaynağından gelen baskıların nadiren de olsa olduğunu ifade eden Taşkın daha çok “bunu niye yazdın, bunu niye yaptın” gibi bazı yakınmalar olduğunu söylemektedir. Ufak çaplı tehditler de alabildiklerini de söyleyen Murat Taşkın “birisinin

bizle sıkıntısı varsa mahkeme yoluna başvuruyor. Genelde rahatız bu hususta. Baskı unsuru çok fazla yok ama biz buna gönül koyma diyelim” sözleriyle durumu özetlemektedir.

Ne tür baskılarla karşılaşıyorsunuz sorusuna karşılık Murat Taşkın uzun süredir olay olmadı. Çünkü Eskişehir'de çok güçlü bir basın var. Her türlü konuda yazma yetkimizi oldukça fazla görüyorum cevabını vermektedir.

Haber kaynaklarına erişmekte sıkıntı yaşıyor musunuz sorusuna Rahmi Emeç net bir yanıt vermektedir. Emeç demektedir ki “özellikle resmi kurumlardan, okuru doğru ve eksiksiz bilgilendirmek için talep edilen bilgiler zamanında ve yeteri derecede verilmemektedir”

Emeç baskılara maruz kalıyor musunuz sorusuna da aynı netlikte yanıt vermektedir: “Evet, baskılara maruz kalıyoruz. Bu zaman zaman 'otosansüre' de neden olabiliyor”. Emeç'e göre baskı uygulama gayreti içinde olanları çeşitli yöntemlerle ve daha çok ilan vermemekle tehdit etmektedir. Emeç, 'baskı' uygulayanları şöyle sıralamaktadır: Siyasi parti yöneticileri, devlet kurumlarının yöneticileri, işadamları.

Rahmi Emeç, gazetelerin 'resmi ilan' kaygısı, özellikle resmi kurumlarla olan ilişkilerine yansımaktadır. Emeç'in ifadelerine göre gazetelerin 'ilan alamamakla' cezalandırılması mümkündür. Seçim döneminde bir siyasi parti karşıtı bir çizgi izlendiğinde gazeteyle ilan verilmemesi de ihtimal içindedir. Rahmi Emeç baskı yöntemi olarak ekonomik yaptırım, bir şekilde işten attırma gibi tehditler yaygın olarak söz konusu olmaktadır demektedir.

Haber kaynaklarına erişme sorunu yıllardan bu yana sunup gidmektedir diyerek sözlerine başlayan Şaban Bağcı olumlu bir haber için haber kaynağına gittiğinde o kurumun müdürünün 'üst'ünden izin alması gerekiyor. Oysa o an o haberi almak zorundasın. Ya bir de olumsuz bir haber için gittiysen? İşte o zaman yeterli bilgi almak çok zor. O zaman haber ya eksik olmaktadır ya da bazı yanlışlara gitmektedir diyerek haber kaynakları ile olan ilişkilerini anlatıyor. Şaban Bağcı bu sözleriyle resmi kurumlarla kurulan ilişkilerdeki güçlüğe dikkat çekmektedir.

Şaban Bağcı haber kaynaklarından baskı her zaman olmuştur demektedir. Haber kaynağından alınan bilgilerle yapılan haber yayınlanmadığında öncelikle sitem ediliyor, bir daha haber vermeyeceği tehdidi geliyor ya da yazı işleri müdürüne dolaylı ve dolaysız bir şekilde şikâyet ediliyor diyen Bağcı verilen bilginin değeri, yapılacak haberin ne getirip ne götüreceği düşünülmemektedir diye de serzenişte bulunmaktadır.

Siyasiler ve siyasi kimliği ile bütünleşmiş kamu kurumlarının baskıları yoğun olmaktadır diyen Bağcı emniyet haberleri yani emniyete yönelik olumsuz haberlerde de baskı ile karşılaşılabilmesinin olasılık dâhilinde olduğunu ifade etmektedir.

Baskıların daha çok haberi engelleme konusunda yoğunlaştığını ifade eden Bağcı, özel şirketlerle ilgili yapılan haberlerde ise ilan vermeme tehdidinde bulunabildiğini, ancak dava açmanın nadiren görülen bir olay olduğunu da sözlerine eklemektedir.

Sakarya Gazetesi Yazı İşleri Müdürü Hakkı Sağlam genelin aksine yerel basının haber kaynaklarına erişim konusunda bir sıkıntı yaşamadığını, bu konuda daha avantajlı olduğunu iddia etmektedir. Sağlama göre yerel basında bir muhabir çalışmaya başladıktan bir süre sonra çevre sahibi olmaktadır. Ayrıca muhabirler kendi aralarında paslaşarak birbirinden yardım alır. Bunlar yerel basının faaliyet gösterdiği ufak kentlerde birer avantajdır.

Hakkı Sağlam yerel basın kuruluşu güçlü olduğu sürece baskı ile karşılaşmayacağını düşünmektedir. Sakarya Gazetesinin tam da bu nedenle baskıya maruz kalmadığını savunmaktadır. Sağlam şu an Eskişehir'de hakkında yazamayacağımız hiçbir kurum, işadamı, yönetici yoktur diyerek rahat bir çalışma ortamına sahip olduklarını vurgulamaktadır.

Baskı uygulamayı deneyenler içinde iş adamlarının ön planda olduğunu ifade eden Sağlam bürokratların bu tür bir iletişime girmekten sakındığını ancak iş adamlarının kendine gelebilecek olan olası zararları önlemek için, tedbir amacıyla baskı uygulamaya çalışabileceğini söylemektedir. Ama biz bu tür baskılara maruz kalmıyoruz demeyi de ihmal etmemektedir. Tıpkı Murat Taşkın gibi Hakkı Sağlam da en fazla arayıp sitem etmekte oldukları diye durumu özetlemektedir.

Ramazan Çaylak da haber kaynaklarına erişmekte sorun yaşanmadığını ifade etmektedir. Önemli olan muhabirin kime nasıl yaklaşacağını bilmesidir diyen Çaylak insan ilişkileri burada önemli, vurgusunu yaparak “vatandaş 'tavuğuna kışt diyeni sevmez” o zaman uygun dille yaklaşım göstermek gerekir sözleriyle haber kaynağına ulaşılacağını belirtmektedir.

Çaylak'a göre gazetecilik işi bir açıdan para kazanmak için yapılan bir iş. “Siz kötü yazarsanız reklam alamazsınız, reklam ise ekmeğiniz olur. Ama ilkelerinizden ödün vermemek için direnmeniz bu piyasa koşullarında imkânsız. Yoksa işler iyi gitmez ve gazetenizi kapatırsınız. Düşündüklerinizi tarafsızca yazabilmeniz için de kaliteli yayım yapmalısınız” sözleriyle baskının ve oto sansürün sınırlarını çizmektedir.

Genellikle ekonomik yaptırım baskısıyla karşılaştığını belirten Çaylak haberde işlediğiniz konuya bağlı olarak engelleme ya da zarar vermeyecek tehditler de karşılaşmak mümkün olabiliyor dedikten sonra bunların şaka yollu sen burada bir daha haber yapamazsın, sana bilgi vermem şeklinde olduğu belirtmektedir.

3.8. Eskişehir Yerel Basınının Hedefleri

Her gazete ticari bir kurum olarak vardır. Ancak onu diğer gazetelerden farklı kılan bir kimliği vardır. Gazete çalışanlarıyla birlikte canlı bir organizma gibidir. Yaşar, dostlar edinir, düşüncesi, fikri olan bir yapıya dönüşür. Başka bir ifadeyle her gazetenin bir duruşu, bir hedefi vardır. Seda Gür Midas Gazetesinin hedefleri arasında, pozitif haberciliğin önemini göstermek, özellikle gazete okuma oranı düşük olan öğrenci ve ev hanımlarına ulaşmak olduğunu belirtmektedir. Gür ücretsiz olarak dağıttıkları Midas'ı bu nedenle öğrencilerin sık bulunduğu mekânlara ve evlere dağıtmaya önem verdiklerini ifade etmektedir.

İstikbal Gazetesi de Midas ile aynı hedefi paylaşmaktadır. Yazı İşleri Müdürü Murat Taşkın “Gazetelerde ana hedef tiraj olarak görülür ama bizim ana hedefimiz okuyucu kitlesine öyle ya da böyle bir şekilde ulaşmaktır” demektedir. Taşkın bu arzusunun beraberinde kamuoyunda gündem yaratma gücünü ve unsurlarını elde etmeleri sonucunu getireceğini düşünmektedir. Taşkın'a göre gazeteler kentin çıkarlarını korumak için önemli baskı unsurlarıdır. Şehrin gelişmesi ve büyümesi gazetelerinde önünü açacaktır. Taşkın bu durumu Eskişehirspor'un başarısının tirajlara yansımalarıyla örneklendirmektedir.

Kalıcı bir okur kitlesine ulaşarak tiraj artışı sağlamak Son Haber Gazetesinin de hedeflerinden biri, ancak bu hedefe ulaşmak için daha geniş bir coğrafi kesime seslenmeyi hedeflemektedirler. Rahmi Emeç yerel bir gazete olarak, Eskişehir ve ilçeleri ile buna bağlı olarak Bilecik, Kütahya ve Afyonkarahisar'ı da içine alan bölgede kamu çıkarına olan her gelişmeyi desteklemeyi hedeflediklerini, bu yöreye ait haber niteliği taşıyan konuları sayfalarına alıp, duyurmak için çaba harcadıklarını belirtmektedir. Emeç Son Haber gazetesinin bir diğer önceliğinin toplum yararına olacak konularda kamuoyu yaratmak ve desteklemek olduğunu ifade etmektedir.

Tirajı arttırmak İki Eylül Gazetesinin de hedeflerinden biridir. Yazı İşleri Müdürü Şaban Bağcı bunun nitelikli içerik ile gerçekleşeceğine olan inancını öncelikle hedeflerinin gazetecilik etiği içinde habercilik yapmak, kamuoyunu bilgilendirmek, halka doğru haberleri yansıtmak olduğunu ifade ederek açıklamaktadırlar. Bağcı bir diğer hedeflerinin ise Eskişehir'de bulunan günlük 8 gazetenin önderliğini yapabilmek olduğunu söylemektedir.

Hakkı Sağlam “tirajımız 8 ila 10 bin civarında. Bu rakamla Eskişehir'de en fazla okunan gazeteyiz” demektedir. Sakarya Gazetesi için ilk hedef bölge gazetesi olmaktadır diyen Sağlam, Frig Bölgesi olarak adlandırılan ve Eskişehir'in yanı sıra Afyon, Bilecik ve Kütahya'yı kapsayan bir alana yayılmak istediklerini belirtmektedir.

4. Sonuç

Yerel basın yaygın basının kentle ilgili olarak bıraktığı büyük enformasyon boşluğunu doldurarak birey ile kent arasındaki köprüyü kurmaktadır. Ancak Türkiye'nin siyasi ve ekonomik yapısı kentleri merkeze bağlı kılarken, kentli bireyin ilgisini de merkeze yani Ankara ve İstanbul kaynaklı haberlere çevirmektedir. Yerel basını yaygın medyanın temsilcileri ile de rekabete sürükleyen bu yapı, izlerkitlenin yerel basını tercih etmesini güçleştirmektedir. İşte böyle bir ortamda yerel basının okur kitlesine ulaşması onu tercih etmesi çetin bir mücadeleye dönüşmekte ve bir dizi sorunu tetiklemektedir.

Bu çalışma yerel basın temsilcileri ile yüz yüze yapılan görüşmelerden elde edilen verilerle hazırlanmıştır. Yerel basının yaşadığı sorunları editörlerin gözünden anlamayı hedeflemiştir. Yerel Basının yerel kavramını, kendi sorumluluklarını nasıl tanımladığı, nitelikli çalışan, teknoloji sahipliği ve haber kaynakları ile kurulan ilişkinin niteliği çalışmada irdelenmiştir.

Elde edilen veriler yerel basın yöneticilerinin yerel kavramını gazetecilik bağlamında ele aldıklarında öncelikle kentle ilişkilendirmektedir. Ancak kent sınırının alt sınır olduğu asıl hedefin bölge gazetesi olma arzusu olduğu gözlemlenmektedir. Bu hedefin ortaya çıkmasında Friglere kadar uzanan tarihsel ard alanın, ekonomik ilişkiler boyutunda bugüne yansımalarının olmasının etkisidir. Ayrıca Frig vadisi içindeki kentlerin yerel basın bağlamında arzulan gelişmeyi gösterememiş olmalarının bu bölgenin genişleyebilecek bir pazar olarak görülmesini sağlamaktadır. Ancak bu genel tablo yerel basının bütün temsilcileri tarafından paylaşılmamaktadır. Bu da Eskişehir yerel basınının bir yol ayrımında olduğunu kentle sınırlı kalmak ya da bölge basını olmak konusunda çaba göstereceklerine işaret etmektedir. Eskişehir'in söz konusu kentler arasındaki gelişmişlik düzeyi bunu ulaşılması olanaklı bir hedef gibi gösterse de, bölgenin Bursa'ya, Ankara'ya ve İstanbul'a yakın olması bu hedefe ulaşma noktasında büyük bir olasılıkla engeller yaratacaktır.

Gazete yöneticilerine göre yerel basın duyurum, kamunun ve kentin çıkarlarını gözetmek kente, kent kültürüne sahip çıkmak ve gerektiğinde kamuoyu yaratmakla sorumludur. Söz konusu sorumluluklar içinde yerel basının kamuoyu yaratmakla sorumlu tutulması ya da gazetecilerin böylesi bir güce sahip olduklarını düşünmesi, halkın sözcüsü

olma iddiası yeni bir tartışmayı aralamaktadır. Bu noktada basının bir köprü mü yoksa bir güç mü olduğu başka bir ifadeyle hangi role soyunduğu önemlidir. Alınan yanıtlar bu rollerden herhangi birinin seçimi yerine her ikisini de gazete yöneticilerince sorumluluklarını tanımlarken kullanıldığını göstermektedir. Böylesi bir rolün benimsenmesi başka bir ifadeyle halkı temsil ettiğine hatta ona yön verebilme gücüne sahip olduğunun düşünülmesi farklı düşünceler açısından dengenin korunabilmesi için çok sesliliği ve rakbeti zorunlu kılmaktadır. Ancak yerel basının içinde bulunduğu ekonomik koşullarda bu zor ama gerekli bir hal almaktadır.

Yerel basın yöneticileri en büyük sorunun ekonomik olduğu ve bütün diğer sorunların ekonomik sıkıntılardan kaynaklandığını ifade etmektedirler. Babadan oğula geçen gazete sahipliği, buna bağlı olarak ortaya çıkan editoryal bağımsızlık sorunu, çalışanların doyurucu bir ücret alamaması, basın kartı alabilme niteliklerini sağlayacak çalışma koşulları olmaması, nitelikli çalışan bulunamaması, yeni teknolojiye ulaşamamak ve resmi ilan alabilmek için çıkan gazetelerin varlığı yerel basının temel sorunları olarak tanımlanmaktadır.

Nitelikli çalışan sayısının yetersiz olduğu konusunda hemfikir olan gazete yöneticileri yerel basını küçümsedikleri için, doyurucu bir ücret ve çalışma koşulları sağlanamadığı için nitelikli çalışanın yerel basını tercih etmediğine inanıyorlar. Bunun doğal sonucunun kalitenin düşmesi, eksiksiz ve doğru habere ulaşma güçlüğü olduğunu ifade eden gazete yöneticileri, genellikle okumayan, sorgulamayan bir gazeteci profili ile işleri yürütmek zorunda olduklarını belirtmektedirler.

Yerel basın yöneticilerine göre nitelikli çalışan üniversite mezunu ve tecrübeli olmalı. Olaylara tepkisiz kalmamalı, çevresine duyarlı olmalı. Nitelikli gazetecinin haber kaynakları geniş olmalı, soru sormaktan çekinmemeli. Mesleğini seven, yaptığı işten zevk alan kişi olarak da tanımlanan nitelikli gazeteci etik değerlere, basının kendine özgün kurallarına ve geleneklerine saygılı, kamu yararını gözetken kurumunu temsil edebilen kişi olarak tasvir edilmektedir.

Yerel basının içinde bulunduğu bir diğer sorun teknolojiyi özellikle de basım teknolojisini takip edememek. Özellikle de basım teknolojisi burada öne çıkmaktadır, çünkü ses kayıt cihazı, fotoğraf makinesi, bilgisayar gibi donanımlar görece daha ucuz ve sonucu belirlememektedir. Oysa gazetenin siyah beyaz olması okuru gazeteden uzaklaştırmakta, resmi ilan alamamasına neden olmaktadır. Teknolojik olarak geri kalmak aynı zamanda

baskıya erken girmek, günün tamamını gazeteğe yansıtamamak anlamına gelmektedir. Baskının geç kalması dağıtım şirketine ceza ödeme sonucunu da doğurmaktadır.

Eskişehir yerel basınının haber kaynakları ile kurduğu ilişkide de ekonomik kaygılar ön plana çıkmaktadır. Gazete yöneticilerinin ifadeleri reklam pastasının kısıtlı ve belirli kişilerin ellerinde olması nedeniyle gazetelerin bu yöndeki sıkıntıları haber üretme sürecindeki zayıf noktalarını oluşturuyor. Resmi ve özel reklamın kesilebilmesi doğrudan bir baskıya işaret ederken bu baskıyla karşılaşılabilceği düşüncesiyle ortaya çıkan otosansür ise dolaylı baskının varlığını göstermektedir.

Gazete yöneticileri tarafından daha çok şikayet ve sitem olarak nitelendirilen baskılar ise ancak haber yayınlanmadığı ya da eksik yayınlandığı durumlarda otosansür mekanizmasını harekete geçiren bir dolaylı baskı türü olarak ortaya çıkıyor.

Gazetecilerin baskı uygulama eğilimindekiler listesinde siyasetçiler ve işadamları öne çıkıyor. Bu ikilinin baskı eğilimleri ise seçim dönemlerinde siyasetleri diğer dönemlerde ise işadamlarını şeklinde belirginleşmektedir.

Dava açma yöntemi ise çok nadir karşılaşılan bir durum. Gazetenin güçlü olması durumunda baskının azaldığı ya da çoğunlukla sitem düzeyine indiğini belirten yöneticiler için güçlülük kavramının tiraj bağı olarak ortaya çıkan bir olgu olduğunu belirtmek gerekmektedir.

Eskişehir yerel basınının en büyük hedefi tiraj arttırmaktır. Kentin ekonomik gelişmişlik düzeyinin olumlu yönde gelişmesiyle doğru orantılı olan bu durumun farkında olan yerel basın kuruluşları için içinde buldukları dönemde Eskişehirspor'un başarılı olmasının tirajlar üzerinde etkili olacağı düşüncesi egemen. Özellikle Sakarya Gazetesi bölge gazetesi olma hedefini öne çıkarmaktadır.

Yerel basın odağında kent ya da bölge olan bu özelliğiyle yaygın basından ayrılan bir kurumdur. Ekonominin ve siyasi otoritenin Ankara ve İstanbul'da merkezleşmiş olması nedeniyle okur ilgisi daha çok bu bölgelere yoğunlaşmıştır. Nüfus hareketliliği nedeniyle aidiyet duygusu ve kentlilik bilinci azalmaktadır. Kentte yaşayanların kente dönük ilgileri ve merakları da bu nedenlerle sınırlı ya da öncelik sıralamasında geridedir. Düşük tiraj ve reklam pastasının darlığı, yerel basını ekonomik olarak güçsüzleştirmekte, bunun sonucunda teknolojik olarak ve işgücü niteliği açısından yaygın basının gerisinde kalmaktadır. Yaygın basınla aynı raflarda ama alt sıralarda satışa sunulan yerel basının kısa dönemde düzlüğe çıkması mümkün değildir. Ancak Eskişehir yerel basınının diğer kent basın kuruluşlarıyla karşılaştırıldığında görece yüksek olan tirajı, kentin Türkiye'nin ekonomik açıdan gelişme

gösteren, büyüyen kentlerinden biri oluşu görece iyi bir yerel basın örneğinin ortaya çıkmasını sağlamaktadır.

KAYNAKÇA

5187 sayılı ve 09.06.2004 tarihli Basın Kanunu.

ATILGAN, Semra (1991). Gazetecinin Korunması İstanbul: Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Yayınları.

BAĞCI, Şaban (2008). Yüz Yüze Görüşme, 10 Ocak 2008

ÇAYLAK, Ramazan (2007). Yüz Yüze Görüşme, 22 Kasım 2007

DAĞTAŞ, Erdal ve DAĞTAŞ, B. (2007) “Eskişehir Kent Basını ve Gazeteciliği Üzerine Bir Profil denemesi: Gazetecilerin Kent Basımına İlişkin Tutumları” Galatasaray Üniversitesi İletişim Dergisi, Sayı:6, Yaz, 14.

EMEÇ, Rahmi (2007). Yüz Yüze Görüşme, 18 Kasım 2007

GEZGIN, Suat (2007). “Türkiye’de Yerel Basın”, Suat Gezgin (Editör). Türkiye’de Yerel Basın, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları, İstanbul. 177-196.

GİRGİN Atilla (2007), Türkiye’de Yerel Basın Suat Gezgin (Editör). “Türkiye’de Yerel Basın ve Resmi İlan Türkiye’de Yerel Basın”, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları, İstanbul. 243-260.

GUERİN, Serge (1992). Medya Dünyası, Jean Marie Charon (Editör). Bir Avrupa günlük Basın Modeli Var mı. İstanbul: İletişim Yayınları, 1992.73-75.

GUERİN, Serge (1992). Medya Dünyası, Jean Marie Charon (Editör). Enformasyon mu İletişim mi? Fransa’da Kapak Sayfalarının Seçimi, İstanbul: İletişim Yayınları.78-80

GÜR, Seda (2007). Yüz Yüze Görüşme, 25 Ekim 2007

GÜRELİ, Nail (2007). “Yerel Basının İşlevi ve Demokrasilerde Önemi”, (Editör). Türkiye’de Yerel Basın. İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları, İstanbul. 171-176.

IŞIK, Metin (2001). “Globalleşme-Yerelleşme ve Medya”, Selçuk İletişim, Sayı 4., Ocak, s.38-43.

KURŞUN, Ahmet Kadri (2007). “Yerel Basının Yerel Siyasi Katılıma Etkisi”, Suat Gezgin (Editör). Türkiye’de Yerel Basın. İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları, İstanbul. 177-196.

- NALCIOĞLU, Belkıs Ulusoy (2007). Türkiye’de Yerel Basın Suat Gezgin (Editör). “Türkiye’de Yerel Medya Çalışanları, Yerel Medyanın Sorunları ve Çözüm” Önerileri. İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları, İstanbul. 197-209.
- O’NEAL, John (1998). Medya ve Gazetecilikte Etik Sorunlar, A. Belsey ve Chadwick (Editör). Piyasada Gazetecilik Yapmak. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- SAĞLAM, Hakkı (2008). Yüz Yüze Görüşme, 7 Ocak 2008
- ŞEKER, Mustafa (2007). Yerel Gazeteler, Konya: Tablet Kitabevi
- TAŞKIN, Murat (2008). Yüz Yüze Görüşme, 5 Ocak 2008
- UÇAR, Oğuz (1997). Türkiye’de Yerel Basın Suat Gezgin (Editör). “Anadolu Basınındaki Zorluklar. Yerel basında gazetecinin tanımı, işlevi çalışma koşulları, ve sorunları”, Türkiye Gazeteciler Cemiyeti, Konrad Adenauer Vakfı Yerel Basın Eğitim Seminerleri Dizisi: 1.
- VURAL, A. Murat (1999). Yerel Basın ve Kamuoyu, Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- YÜKSEL, A. Halûk ve Demiray, Uğur (1988). Basının Toplumsal İletişimdeki İşlevleri Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Teknoloji ve Yaygın Eğitim Vakfı, Eğitim ve Bilimsel Yayınlar Dizisi, No: 002.